

Mgr. Jakub Novák: Literární aspekty videoher. FF JČU, 2023, 270 s.

posudek disertační práce

Disertační práce Jakuba Nováka (dále DP) slibuje pojednat vztahy mezi literaturou a videohrami, přičemž uchazeč o doktorský titul hodlá obsáhnout především teoretickou debatu spojenou s uvedenou multimediální problematikou. Zvláštní kapitoly jsou věnovány diachronním aspektům problému (vybraným uzlovým bodům v materiálovém poli), DP pak završuje analytická část zaměřená na konkrétní „díla“ různých žánrů.

Rozsáhlá teoretická část představuje solidní příspěvek shrnující debatu vedenou v posledním cca čtvrtstoletí. Výklad je veden jasně, nemá závažnější nedostatky, je logický a soudržný. Novák neopominul snad žádnou z autorit, žádného z klasiků naratologických a ludologických přístupů. Předkládá a komentuje poznatky Pierra Lévyho, Marie-Laury Ryan, Janet Murray, Espena Aarsetha, Jespera Juula, Gonzala Frascy ad. Za objem prostudované, utříděné a pojednané literatury zasluhuje jistě uznání, na druhou stranu se mi zdá, že jádro debaty, která byla nejživější na přelomu milénia, nijak zásadně neposouvá, spíše pečlivě informuje o tom, jak si ji obory „odžily“, glosuje dosažené závěry a pomyslné pozice, nemá silnější ambice argumentačně „rozhodnout“ polemiky z pozdější časové perspektivy.

Přitom příležitosti, jak do debaty zásadněji vstoupit, by tu rozhodně byly. Např. nejživější diskuse mezi naratology (v DP narativisty) a ludology probíhaly ve vztahu k paradigmátům klasické naratologie, která rozumí příběhovým strukturám jako znakové skutečnosti. Kognitivní obrat je sice poctivě zmiňován, avšak příležitost

revidovat příběh jako kognitivní rámec utvářený teprve v recepčním, resp. interpretačním aktu, mohl pootevřít prostor k podstatně důkladnější revizi předchozích závěrů, k poukázání na limity jednotlivých postojů atd. Některé „dobové“ argumenty by se tak dostaly do nového světla, oslabily se, či naopak posílily. V předloženém pojetí DP působí hodně předvídatelně. Když čtenář DP diskusi trochu zná, ví, co ještě přijde na řadu – a výklad skutečně nepřekvapí.

Je ovšem otázkou, jestli Jakub Novák „nedrží“ výkladovou linii záměrně ve stadiích diskuse, aby zachoval jednak ilustrativní sílu ve vztahu k vývoji disciplíny, jednak ale i svůj vlastní koncept, který vyžaduje, aby kontinuita a souvislost nebyla přetržena (např. jasným příklonem k pólu ludologů, již odmítají transfer literárněvědných kategorií a schémat apriorně – to by problematizovalo východiska disertačního projektu). Myslím, že právě k tomuto „bodu“ by se doktorand měl u obhajoby vyslovit (do jaké míry zaujal pozice „pragmatické“?). Za předimenzované bych pak považoval pasáže, které v DP detailně i se schématy reprodukuje klasifikace, např. typy interaktivity podle Ryanové. Nestačilo by např. na knihu, která je dostupná i v češtině, prostě odkázat?

Ke kapitole věnované žánrovému poli, k němuž vztahujeme „evoluci“ elektronické literatury, lze znovu konstatovat jistou očekávatelnost, Novák se věnuje dílům spíše „provařeným“. Paradoxně nejzajímavější je traktování problematiky např. ve vztahu k tuzemskému dobovému kontextu nebo v částech věnovaných proměnám dílčích aspektů (postavy, prostor ad.), v nichž autor DP dokáže prodat zjevnou identitu hráče a zkušeného znalce.

Za nejpůvodnější a nejprínosnější součást DP bych považoval nepřekvapivě analytickou část. Někdy se doktorand nechá unést, zaujímá postoj silně zaujatý až vtažený. Výklad pak ulpívá v detailech (a místy je předimenzovaný, až nepřehledný), zároveň ale dokáže průběžně dospívat k relevantním zobecněním. Šíře záběru i začleněného materiálu je zde pozoruhodná. Díky ní si lze udělat obrázek jednak o „diskurzivním“ celku, jednak o jeho jednotlivých proudech, genezi, aktualizaci a inovacích jevů a žánrů. Konkrétní příklady taky umožňují revidovat některé závěry teoretické, znovu se tu nabízí otázka, zdali „literárněvědná“ či „naratologická“

perspektiva nebyla stavěna trochu vykalkulovaně do popředí, aby se projekt držel profilu studia, ač ho značně přesahuje.

Závěr, že hry jsou „mnohvrstevnaté mediální formy“ a že by neměly být zkoumány pouze z hlediska narativity (s. 231) mi přijde (skoro nepříjemně) samozřejmý, na druhou stranu bych ocenil doktorandovu otevřenost hraničící s kapitulativní dikcí, když se pojednává interpretační žánr – pro překotně se proměňující problematiku se jeví „akademický“ výklad petrifikovaně a těžkopádně, mřížka literární vědy komplexnější uchopení problému neumožňuje, zvýznamňuje jenom jeho dílčí aspekty.

Abych shrnul podstatné: Předkládaná disertační práce Jakuba Nováka se mi jeví jako text, který dokáže **vyhovět jako podklad pro udělení titulu Ph. D.** Nemyslím, že by šlo o příspěvek zásadně přispívající k poznání ústředního problému, ale ocenil bych úsilí jej nahlížet z různých perspektiv, ať už jde snahu utřídit a vysvětlit podstatu teoretické debaty, anebo o analýzy rozmanitého multimediálního materiálu. Text DP hyzdí občasné nedostatky formulační, překlady a neobratné překlady, přesto si myslím, že celkově doktorand **splnil požadavky kladené na tento typ kvalifikační práce.**

V Ústí nad Labem

31. 5. 2023

Doc. Mgr. Jiří Koten, Ph. D.